

Поступово в Україні створюватимуться стабільні тренінгові компанії, що стануть своєрідною гарантією якісної і професійної роботи. Компанії-провайдери забезпечуватимуть їх постійними клієнтами, тим самим вони позбудуться необхідності самостійно просувати тренінгові послуги на ринку.

Тому вже тепер необхідно використовувати час для вдосконалення і підвищення кваліфікації самих тренерів-менеджерів, що збільшить гарантію якості у наданні послуг. Крім того, необхідно визначитися щодо форм оплати та вартості тренінгових послуг, що будуть прийнятні для організацій, підприємств та компаній. Потребує також дальшого розвитку і науково-теоретична база в галузі тренінгу, оскільки більшість пропонованих програм та методик є американськими, адаптованими до умов розвитку економіки у країнах СНД.

О. Ф. КЛИМЕНКО, доцент кафедри інформатики,

В. Д. ДЕРБЕНЦЕВ, ст. викладач кафедри інформатики КНЕУ

ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНИХ ПРОГРАМ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

У навчальному процесі можна виділити дві основні функції комп'ютера:

- як об'єкта вивчення;
- як засобу навчання.

Перша з них передбачає засвоєння знань та навичок, які дозволяють визначити можливості комп'ютера та успішно їх використовувати у вирішенні різних прикладних завдань, а друга — передбачає підвищення ефективності навчального процесу.

Використання комп'ютерів та комп'ютерних мереж дає змогу розв'язати одну з головних проблем освіти — погане засвоєння матеріалу і як наслідок погану успішність. Першопричиною цієї проблеми є брак своєчасної допомоги, що спочатку призводить до невеликих прогалин у розумінні поданого матеріалу, а далі з часом вони настільки розростаються, що даліше засвоєння матеріалу стає проблематичною, а то і просто непосильною справою. Дуже яскраво ці проблеми виявляються саме на початку навчання у вузі — на першому курсі, коли вчорашній школяр потрапляє

зовсім у іншу сферу навчання, яка базується переважно на основі самостійної роботи.

Самостійна робота студента складається з кількох фрагментів:

- засвоєння лекційного матеріалу;
- набуття додаткової інформації;
- виконання домашніх завдань;
- підготовка рефератів та курсових робіт;
- доопрацювання лабораторних та практичних занять, якщо студент не вклався у визначений час, тощо.

Правильна організація самостійної роботи має дуже великий вплив на дальший успіх (або неуспіх) кожного конкретного студента. У цьому разі своєчасне надання допомоги за участі комп'ютера має велике значення:

1. Зберігання текстів лекцій та пояснення до матеріалу з конкретної дисципліни навчання у пам'яті комп'ютера дає змогу кожному студенту у вільний час здобути додаткову інформацію з предмета та занотувати ті відомості, які він не встиг законспектувати або не зміг через хворобу.

2. Використання глобальної комп'ютерної мережі Internet надає доступ до розгалужених баз даних, інформаційно-пошукових систем з тематики, що перетинається з тематикою предмета, що вивчається, і в такий спосіб зменшується час на самостійну підготовку (порівняно з відвідуванням бібліотек, що, звісно, не виключає самого відвідування).

3. Виконання домашніх завдань, підготовка рефератів і т. ін. на комп'ютері дає можливість виявити оригінальність, самому поставити цікаве завдання, оформити його, зробити об'єктивний аналіз даних та підкріпити висновки малюнками та графіками.

4. Самостійне доопрацювання практичного матеріалу за допомогою комп'ютера дає можливість включення всіх студентів у навчальний процес (у традиційному підході часто «гальмуються» здібні студенти, а найслабкіші не можуть активно брати участь у навчальному процесі).

Такий підхід потребує певних зусиль не тільки з боку студентів, а насамперед з боку викладачів та обслуговуючого персоналу вузу.

Оптимальна організація самостійної роботи має передбачати розв'язання таких проблем:

1. Рівень комп'ютерної підготовки студентів має бути відповідним для успішної реалізації самостійної роботи.

2. Завантаженість комп'ютерних класів має бути такою, щоб студент не витрачав зайвий час на чекання вивільнення

комп'ютера (найліпшим був би принцип «одна особа — один комп'ютер»).

3. Викладачі мають підготувати опорні конспекти лекцій для зберігання їх у базі даних комп'ютерного центру (за допомогою комп'ютерної мережі ними можуть користуватися одночасно кілька студентів незалежно один від одного).

4. Створення спеціалізованого програмного забезпечення: навчаючі системи та системи контролю рівня знань студентів.

Остання проблема досить складна, бо велика кількість дисциплін, що викладаються у вузах, майже не підлягає формалізації. У даному разі можна застосовувати **тренувальні** програми, програми-**наставники**, програми **проблемного навчання**, програми з **імітації та моделювання**, **ігрові** програми (**ділові ігри** — **Case-методи**).

Тренувальні програми призначаються для закріплення вмінь та навичок, при цьому передбачається, що теоретичний матеріал вже засвоєний. Ці програми можуть використовуватися, наприклад, для відпрацювання завдань щодо перекладу з іноземної мови.

Програми-наставники характеризуються наявністю діалогу. Особі, що навчається, ставляться запитання, і навчання відбувається у формі «*Запит — Відповідь*».

У **програмах з імітації та моделювання та ігрових програмах** навчання відбувається через розв'язання різних проблемних завдань.

Що стосується засобу реалізації навчаючих функцій, то тут принципове значення мають:

1. Особливості взаємодії між студентом та комп'ютером:
 - наявність діалогу;
 - можливість постановки задачі самим студентом.
2. Спосіб управління навчальною діяльністю:
 - управління щодо відповіді чи щодо процесу;
 - рівень індивідуалізації навчання;
 - управління — пряме і непряме (непряме передбачає надання допоміжного завдання або рекомендацію у разі ускладнень під час рішення);
 - поле самостійності студента.

Загалом навчаюча система має:

1. Допускати реалізацію різних засобів управління навчальною діяльністю, вибір яких обумовлений, з одного боку, розробниками навчаючої програми, а з іншого — метою навчання.

2. Ураховувати у змісті навчального матеріалу та навчальних завдань раніше здобуті знання та навички.

3. Забезпечувати діалог:

- активізувати діяльність студента;
- забезпечувати розуміння тексту;
- урахувувати індивідуальні особливості особи (надавати можливість вибирати рівень відповідей та час, передбачений на відповіді);
- інформувати про допущені помилки, надавати дані для можливості їх виправлення;
- надавати потрібну допомогу;
- дозволяти вхід та вихід з програми у будь-який момент, забезпечувати доступ до раніше пройдених тем з метою повторення та вдосконалення рівня знань;
- допускати модифікацію та внесення змін у засоби управління програмою (для розробників).

На жаль, вимоги, наведені вище, не завжди можуть бути реалізовані у зв'язку з тим, що розробники таких програм мають рахуватися з програмними та технічними засобами, які накладають певні обмеження на надання інформації, аналіз відповідей, підтримання діалогу, врахування індивідуальних особливостей і т. ін.

На теперішній час на кафедрі інформатики КНЕУ ведеться розробка програми контролю знань з курсу інформатики.

Структура програми передбачає:

- введення прізвища студента та ідентифікаційної інформації;
- самостійний вибір студентом певного розділу для опрацювання та його рівня складності;
- відповіді на поставлене питання (при цьому або лімітується час на конкретну відповідь, або час на відповіді з всього конкретного розділу);
- показ поточної кількості правильних та неправильних відповідей;
- можливість виходу з програми контролю із записом кількості звернень студента до програми у спеціальний файл, захищений паролем;
- занесення результатів контролю в той самий файл та (або) друк результатів для пред'явлення викладачеві.

Запитання для перевірки знань у навчально-тренувальній програмі викликатимуться за допомогою генератора випадкових чисел, що практично виключає можливість повторення питань. Отже, студенти матимуть змогу кілька разів у відсутності викладача перевіряти свої знання та добиватися результату, який їх задовольняє, але при цьому обмежується час на право

виклику контролюючих форм, тобто кожному темі студент опрацює у термін, визначений робочою програмою дисципліни та технологією поточного контролю знань. Результати перевірки здаються викладачеві й зараховуються як результат засвоєння теми.

Питання у програмі контролю можуть передбачати:

- вибір однієї правильної відповіді з кількох запропонованих;
- відповідь «так» або «ні» на поставлене питання та надану відповідь;
- надання відповідей між списком запропонованих відповідей із списком такої самої кількості поставлених питань;
- заповнення у запропонованому твердженні пропущеного виразу.

Організація такої самостійної роботи студента звільнить викладача від рутинної перевірки контрольних робіт та дасть змогу для індивідуального підходу до кожного студента, а студент поступово буде привчатися до регулярної підготовки, бо кожному курсу доведеться відпрацьовувати самостійно, а результат контролю — пред'являти.

Далі передбачається розширення такої навчально-тренувальної програми з інформатики на інші дисципліни вузу, але для цього потрібна плідна співпраця між профільними та прикладними кафедрами для з'ясування наповненості програми, форми звітності, кількості розділів, питань за розділами, обмеженості в тексті відповідей, часу і т. ін. Тим більше, що викладачі інших кафедр могли б і самі заповнювати загальну форму програми контролю, бо мають достатню комп'ютерну підготовку завдяки зусиллям ректорату університету.

Крім того, практично всі теми можна використовувати в системі дистанційного контролю знань WebCT, яка набуває все більшого поширення в університеті.

А. Г. КОНДИРІНА, канд. екон. наук, ст. викладач кафедри менеджменту КНЕУ

НЕОБХІДНІСТЬ УПРОВАДЖЕННЯ ІМІТАЦІЙНИХ ДІЯЛЬНОСТІ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС